

МІНІСТЕРСТВО ІНВЕСТИЦІЙ І БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ

ЖИТЛОВІ БУДИНКИ
ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАБУДОВНИКІВ
УКРАЇНИ

ДБН 79-92

Видання офіційне

Київ 1992

ДБН 79-92. Житлові будинки для індивідуальних забудовників України /Мінінвестбуд України. - К.: УкрНДІПроцивільсьсьбуд Міністерства інвестицій і будівництва України, 1992.

РОЗРОБЛЕНІ УкрНДІПроцивільсьсьбудом Мінінвестбуду України (канд. арх. Ю.В.Самойлович, керівник теми, канд. арх. К.Д.Чхартішвілі, Т.М.Штейнгель), Управлінням житлово-цивільного будівництва Держбуду України (М.М.Кучерук) .

ПОГОДЖЕНІ Міністерством охорони здоров'я України, Держжитлокомунгоспом України, Управлінням пожежної охорони МВС України, Секцією архітектури та інженерно-технічних рішень житлових та громадських будівель для масового міського і сільського будівництва НТР Держбуду України.

ВНЕСЕНІ УкрНДІПроцивільсьсьбудом.

ПІДГОТОВЛЕНІ ДО СТВЕРДЖЕННЯ Управлінням житлово-цивільного будівництва Держбуду України (канд.арх. Л.Х.Муляр) .

З введенням в дію ДБН 79-92 "Житлові будинки для індивідуальних забудовників України" з 1 квітня 1992 р. втрачають чинність РСН 79-86 "Жилые дома для индивидуальных застройщиков Украинской ССР".

При користуванні нормативним документом слід враховувати затверджені зміни будівельних норм правил та державних стандартів.

Видання офіційне

Мінінвестбуд України

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ
ЖИТЛОВІ БУДИНКИ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАБУДОВНИКІВ УКРАЇНИ

ДБН 79-92

Издание официальное

Мининвестстрой Украины

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
ЖИЛЫЕ ДОМА ДЛЯ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ЗАСТРОЙЩИКОВ УКРАИНЫ

РСН 79-92

С УкрНДІПцивільсільбуд Мінінвестбуду України, 1992

Державний комітет у справах архітектури, будівництва та охорони історичного середовища України (Держбуд України)	Державні будівельні норми	ДБН 79-92
	Житлові будинки для індивідуальних забудовників України	Замість РСН 79-86

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Нижченаведені норми поширюються на планування присадибних ділянок, проектування одноквартирних, двоквартирних і блокованих житлових будинків висотою до трьох поверхів (у подальшому - жит-

лових будинків), господарських та побутових будівель та споруд (у подальшому – господарських будівель), що споруджуються на території України за рахунок коштів індивідуальних забудовників, житлово-будівельних кооперативів, підприємств та установ, для подальшого продажу (передачі) своїм робітникам, а також за рахунок інших джерел фінансування, що не залучують централізовані капітальні вкладення.

Примітка. При проектуванні житла для сімей з інвалідами слід керуватись відповідними нормами та нормальми.

1.2. Нижченаведені норми поширюються на нове будівництво, реконструкцію існуючих житлових будинків (добудову, перепланування, надбудову), в тому числі у випадках виділення частки в загальній власності, а також на реконструкцію сільських житлових будинків, придбаних громадянами, які постійно мешкають в містах, для тимчасового проживання та інші випадки, коли необхідно визначити відповідність житла діючим нормам.

1.3. Будівництво житлових будинків та господарських будівель здійснюється за типовими зональними або індивідуальними проектами, що розробляються у відповідності з діючими законодавчими та нормативними документами й погоджуються головним архітектором міста (району).

1.4. Типові проекти розробляються у складі зональних серій для п'яти укрупнених регіонів згідно з затвердженою схемою архітектурно-будівельного районування України:

- західного, у складі Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської, Чернівецької, Закарпатської областей;
- північного, у складі Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської областей;
- центрального, у складі Хмельницької, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської, Полтавської, Дніпропетровської областей;
- південного, у складі Запорізької, Херсонської, Миколаївської, Одеської областей та Республіка Крим;
- східного, у складі Сумської, Харківської, Луганської, Донецької областей.

Зазначені регіони виділені на території України відповідно до місцевих умов та народних архітектурних традицій.

1.5. Типові та зональні проекти розробляються та затверджуються згідно з установленим порядком.

Індивідуальні проекти житлових будинків, а також їхнє повторне використання погоджуються головним архітектором міста (району).

1.6. При прив'язці типових і зональних проектів, при повторному використанні індивідуальних проектів допускається вносити часткові зміни до об'ємно-просторового рішення житлового будинку чи господарських будівель, влаштовувати в житловому будинку цокольний або підвальний поверх, прибудови з розміщенням у них господарських приміщень або приміщень для індивідуальної трудової діяльності, додержуючись відповідних нормативних вимог.

Усі зміни мають бути погоджені у встановленому порядку з наглядовими органами та головним архітектором міста (району).

1.7. Всі зміни у проектах забудови та реконструкції будівель, що можуть негативно вплинути на санітарно-гігієнічні умови життя людей, мають бути погоджені з місцевими установами санепідемслужби.

1.8. Забудову присадибних та приквартирних (в подальшому – присадибних) земельних ділянок слід здійснювати згідно з проектами, узгодженими місцевими архітектурними та іншими зацікавленими установами.

1.9. Будівлі, що споруджені без проекту та з непогодженими відхиленнями від проекту, вважаються об'єктами самовільної забудови.

За самовільне будівництво винні особи притягаються до відповідальності згідно з законодавством України.

1.10. Положення, що не обумовлені цими нормами, приймаються згідно з діючими на території України будівельними, архітектурно-планувальними, санітарними, протипожежними нормами та правилами, вимогами по радіаційній безпеці, охороні навколишнього середовища та іншими нормативними документами.

2. ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

2.1. Відведення території індивідуального житлового будівництва здійснюються згідно з генеральним планом населеного пункту.

2.2. Забудова території індивідуального житлового будівництва здійснюється згідно з розробленим на основі генерального плану проектом детального планування або проектом забудови.

2.3. Житлові будинки, що зводяться за рахунок коштів населення, можуть бути як садибного, так і безсадибного типів. Кількість поверхів і протяжність будинків визначаються згідно з проектом забудови. При визначенні кількості поверхів та протяжності у сейсмічних районах слід дотримуватись вимог СНиП 2.07.01-89 та СН 429-71.

2.4. Розміри земельних ділянок, що надаються громадянам для індивідуального житлового будівництва, визначаються згідно з Земельним кодексом України:

- у містах ..... до 0,10 га;
- у селищах міського типу ..... до 0,15 га;
- у сільських населених пунктах ..... до 0,25 га.

Фермерські господарства розміщуються, як правило, на відокремлених територіях з дотриманням необхідних нормативів.

Примітки: 1. В окремих випадках в умовах дефіциту території для заселення частина земельної ділянки (до встановленої згідно з діючим законодавством норми) може бути відведена за межами території для заселення.

2. До площі присадибної ділянки включаються площі забудови житлових будинків та господарських будівель.

3. В умовах сформованої забудови присадибна ділянка навколо будинку може бути збережена в існуючих розмірах, якщо вона не перевищує норм, встановлених законодавством, й не перешкоджає вдосконаленню планувальної структури населеного пункту.

2.5. Території індивідуальної забудови повинні бути забезпечені протипожежним водопостачанням від зовнішніх водопровідних мереж. При відсутності зовнішніх водопровідних мереж в населених пунктах із кількістю жителів до 5 тис.чоловік для протипожежного водопостачання використовуються природні водні джерела або влаштовуються протипожежні водойми.

* Тут і надалі пункти, позначені символом "*" (в оригіналі - крапкою), стосуються санітарно-гігієнічних вимог.

Внесені Українським науково-дослідним і проектним інститутом цивільного сільського будівництва (УкрНДІПротивільсільбуд)	Затверджені наказом Держбуду України від 24 березня 1992р. N 37	Строк введення в дію 1 квітня 1992 р.
---	---	---------------------------------------

Водойми приймаються за розрахунком, але не менше за дві ємкості 50 м³ кожна, із радіусом використання їх для пожежегасіння від 100 до 200 м (залежно від наявності мотопомп або автонасосів).

Примітки: 1. Пожежні водойми слід влаштовувати для групи будинків.

2. Для населених пунктів з кількістю жителів до 50 чоловік при висоті будинків до двох поверхів пожежні водойми допускається не влаштовувати.

2.6. Розміри житлових будинків, господарських будівель (площа забудови, кількість поверхів, висота) та їх розміщення на ділянці визначаються згідно з проектом забудови території індивідуального будівництва, виходячи з умов дотримання необхідних протипожежних, санітарно-гігієнічних та містобудівельних вимог.

У випадках розбіжності вимог архітектурно-містобудівельних, протипожежних та санітарно-захисних розривів приймаються найбільші з них.

2.7. Житлові будинки мають бути розміщені з відступом від червоної лінії магістральних шляхів та селищних вулиць - не менше 6 м, житлових вулиць - не менше 3 м.

Примітка. При реконструкції населених пунктів допускається зменшувати відступ або зводити житлові будинки на червоній лінії, зважаючи на сформовану містобудівну ситуацію.

*2.8. Розміщення господарських будівель в містах та селищах по лінії забудови не допускається (виключаючи гаражі). Їх слід розміщувати на господарському майданчику в глибині ділянки.

Гаражі для власних автомобілів дозволяється розміщувати в селищах та сільських населених пунктах - по межі ділянки, в містах - по лінії забудови.

При цьому відчинені двері гаражів не повинні заважати вільному руху пішоходів та транспорту.

Відстань від входів та інших отворів гаражів до вікон сусідніх житлових будинків, шкіл та дошкільних закладів має бути не менше 10 м, до лікарняно-профілактичних закладів із стаціонарами - 25 м.

У сільських населених пунктах допускається розміщувати господарські будівлі (за винятком приміщень для утримання худоби та птахів) по лінії забудови, якщо це викликано сталими національно- побутовими традиціями.

*2.9. Відстань від стін будинків з вікнами, що виходять із житлових кімнат, кухонь, веранд та головних входів у будинок (квартиру) до інших житлових будинків та господарських будівель (без утримання худоби та птахів) має бути не менше 7м за містобудівельними вимогами.

2.10. Протипожежні відстані між житловими, громадськими та допоміжними будівлями промислових підприємств різних ступенів вогнетривкості (додаток 1) слід приймати за табл.1.

Т а б л и ц я 1

Ступінь вогнетривкості будинків	Відстань, м, при ступені вогнетривкості будинків:				
	I, II	III	IIIa, IIIб	IV	IVa, V
I, II	6	8		10	
III	8	8		10	
IIIa, IIIб, IV, IVa, V	10	10		15	

Примітки: 1. Відстанню між будинками та спорудами вважається відстань між зовнішніми стінами або іншими конструкціями. За наявності виступаючих більш як на 1 м конструкцій будівель або споруд, що зроблені з горючих матеріалів, приймається відстань між цими конструкціями.

2. Відстань між стінами будинків без вікон допускається зменшувати на 20 відсотків, за винятком будинків IIIa, IIIб, IV, IVa та V ступенів вогнетривкості.

3. Відстань між будинками I та II ступенів вогнетривкості допускається передбачати менше 6 м за умов, якщо стіна вищого будинку, розміщена навпроти іншого будинку, є протипожежною.

4. Для двоповерхових будинів каркасної та щитової конструкції V ступеня вогнетривкості, а також будинків з покрівлями з горючих матеріалів, протипожежні відстані необхідно збільшувати на 20 відсотків.

5. При будівництві одно- та двоповерхових житлових будинків протипожежні відстані між житловими будинками та їх господарськими будівлями в межах пари будинків+ не нормуються.

Відстань між парами будинків (господарських будівель) слід приймати за табл.1.

6. У виняткових випадках за погодженням з місцевими виконавчими органами допускається відстань між житловими будинками та господарськими будівлями не нормувати, якщо загальна площа забудови, враховуючи незабудовану площу між ними, дорівнює найбільшій допустимій площі забудови одного будинку того ж ступеня вогнетривкості без протипожежних стін за табл.2.

Т а б л и ц я 2

Ступінь вогнетривкості	Кількість поверхів	Найбільш допустима площа забудови, м ²	
		з протипожежними стінами	без протипожежних стін та між ними
I, II	До 3 поверхів включно	Не обмежується	2200++
III	Те ж	Те ж	1800
IV, IIIб	1	2800	1400
IV, IIIб	2	2000	1000
V, IIIa, IVa	1	2000	1000
V	2	1600	800

Примітка. В жилих будинках III та IVa ступенів вогнетривкості несучі елементи сталевого каркасу та його вузли з боку опалюваних приміщень мають бути вкриті вогнезахисними сполуками або закриті негорючими будівельними матеріалами завтовшки не менше 4 мм.

+ Пара будинків встановлюється місцевими архітектурними органами.

++ Для будинків з горищем; в будинках без горищ протипожежні стіни не передбачаються.

2.11. Площа забудови багатоквартирного будинку блокованого типу між протилежними стінами 1-типу в залежності від ступеню вогнетривкості та кількості поверхів будинку не повинна перевищувати показників, наведених у табл.2.

2.12. Мінімальну відстань від житлових будинків I та II ступенів вогнетривкості до виробничих сільськогосподарських будівель та гаражів I та II ступенів вогнетривкості слід приймати не менше 9 м, а до виробничих будівель, що мають покриття з застосуванням утеплювачів з полімерних матеріалів або з матеріалів, що можуть згоряти, не менше 15 м.

* 2.13. Санітарно-захисні розриви (м) між житловими будинками, поодинокими або груповими сараями для худоби, кролів, нутрій та інших тварин, а також іншими господарсько-побутовими будівлями та спорудами слід приймати згідно з табл.3.

* 2.14. Розміри санітарно-захисних розривів для об'єктів тваринництва з кількістю голів, що наведена у табл.4 та більше, приймаються за Нормами розміщення, устрою та експлуатації малих ферм для утримання худоби.

2.15. Господарські та побутові будівлі та споруди для мешканців багатоквартирних секційних будинків в сільських населених пунктах слід розміщувати на спеціально виділених ділянках.

2.16. Протипожежні розриви між групами господарських будівель слід приймати згідно з табл.1 та 2.

* 2.17. Місце для влаштування колодязів та каптажів слід обирати на незабрудненій, підвищеній ділянці на відстані не менше 50 м від убиралень, вигрібних ям, каналізацій, старих покинутих колодязів, тваринницьких майданчиків, сховищ для добрива та

Т а б л и ц я 3

Споруди	Господарські будівлі для утримання худоби та птахів м2, гноєсховища, вигул			Компост, убиральня сміттєзбірник	Фільтруючий колодязь, продуктивністю до 1м3 на добу	Септик
	до 50	51-100	101-300			
Житлові будинки та літня кухня	12+	25	50	20	8	5
Питний колодязь	50	50	50	50	-	-

* Для гноєсховищ і вигулів - 15 м.

Примітки: 1. Господарські приміщення для утримання худоби та птахів площею до 50 м2 допускається прибудовувати тільки до одного двоквартирних житлових будинків (крім будинків, що зводяться в ІУ кліматичному районі) за умов ізоляції їх від житлових кімнат та кухонь не менше, ніж трьома підсобними приміщеннями.

2. Розміщення на одній ділянці питного колодязя та місцевих каналізаційних систем з фільтруючими колодязями не допускається.

3. Гноєсховище, майданчик для вигулу, компостна яма, надвірна убиральня та сміттєзбірник мають знаходитись біля господарських будівель для утримання худоби з обов'язковим розміщенням нижче за рельєфом по відношенню до питного колодязя.

4. Відстань від інших джерел шкідливостей встановлюється відповідними нормативними документами по кожному конкретному фактору (шум, вібрація, електромагнітні коливання, радіація, джерела забруднення повітря та ін.).

Т а б л и ц я 4

Напря́м господарювання	Поголів'я, шт.
Свиноферма	15
Ферма ВРХ	20
Птахоферма	100
Вівцеферма	50
Кролеферма	150

Примітка. При змішаному утриманні тварин розмір поголів'я визначається відсотковим співвідношенням ядохімікатів. Колодязі не повинні влаштовуватись на ділянках, що затоплюються паводковими водами, у понижених та заболочених місцях, де бувають повинь, оповзні та інші види деформацій.

2.18. Відстань від будинків та споруд до дерев та кущів слід приймати згідно з табл.5.

* 2.19. Розміщення та орієнтація житлових будинків на ділянках має забезпечувати інсоляцію житлових кімнат та територій не менше наведеної у додатку 2. Необхідною інсоляцією мають бути забезпечені не менше, ніж одна кімната в 1-2-кімнатних квартирах та не менше двох кімнат в квартирах більших за складом.

2.20. Відстань від межі суміжної ділянки до стін житлового будинку або господарської споруди слід приймати не менше 1 м. Конструкції будинків та споруд, що виступають, не повинні перетинати межі сусідніх ділянок.

2.21. Ділянки житлових будинків (квартир) можуть бути огорожені з боку вулиць та сусідніх ділянок огорожами, зовнішній вигляд та висоту яких слід приймати у відповідності з Вказівками на проектування огорож, майданчиків та ділянок підприємств, будинків та споруд. Вигляд огорож з боку вулиць має бути погоджений з головним архітектором міста (району).

Т а б л и ц я 5

Перелік об'єктів	Відстань до осі, м	
	стовбура дерева	куща
Від зовнішніх стін будівель та споруд	5	1,5
Від межі сусідньої ділянки	3	1
Від краю тротуарів та садових доріг	0,7	0,5
Від мачт та опор освітлювальної мережі	4	-
Від підшови або внутрішньої грані підпорних стінок	3	1
Від підземних мереж: газопроводів, каналізації, теплопроводів	1,5	-

Закінчення таблиці далі

Закінчення таблиці 5

Перелік об'єктів	Відстань до осі, м	
	стовбура дерева	куща
/від стінок каналів/ та трубопроводів при безканальній прокладці	2	1
водопроводів, дренажів	2	-
силових кабелів та кабелів зв'язку	2	0,7

Примітки: 1. Наведені нормативи стосуються дерев з діаметром крон до 5 м та мають бути відповідно збільшені для дерев з кроною більшого діаметру. Гілки дерев та кущів не повинні перетинати меж сусідніх ділянок.

2. Відстань від повітряних електромереж до дерев слід приймати згідно з правилами влаштування електроустроїв.

3. Вздовж будинків висотою три поверхи на відстані 5-8 м від стін необхідно передбачати проїзд завширшки 3,5 м, що забезпечує доступ пожежних автодрабин або автопідйомників у будь-яку квартиру. В цій зоні не допускається розміщувати огорожі, повітряні електромережі та рядову посадку дерев.

Вздовж фасадів будинків, що не мають входів, допускається передбачати смуги завширшки 6 м, що придатні для проїзду пожежних машин з урахуванням допустимого навантаження на покриття або ґрунт.

3. ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ

3.1. Номенклатура типових проектів житлових будинків (квартир) індивідуальних забудовників повинна передбачати розселення всіх типів сімей у відповідності до демографічної структури населення України.

3.2. Поверхи житлових будинків слід вважати:

- надземними - при позначці підлоги не нижче планувальної позначки землі;
- цокольними - при позначці підлоги приміщень нижче планувальної позначки землі на висоту не більшу за половину висоти приміщення;
- підвальними - при позначці підлоги приміщень нижче планувальної позначки землі більш ніж на половину висоти приміщень;
- мансардними - при розташуванні приміщень квартири в об'ємі горища.

Для визначення поверховості будинків в кількість поверхів враховують усі надземні поверхи, в т.ч. - мансардний, а також цокольний поверх, якщо верх його перекриття знаходиться вище планувальної позначки землі не менше ніж на 2 м.

Якщо різні частини будинку мають різну кількість поверхів, поверховість визначається окремо для кожної частини будинку.

* Примітка. В цокольних та підвальних поверхах не допускається розміщувати житлові кімнати.

* 3.3. Висота житлових поверхів від підлоги до стелі має бути не менше 2,5 м.

Висота мансардного поверху має бути не менше 2,3 м в місцях руху людей.

Висоту внутрішньоквартирних коридорів, санітарних та інших допоміжних приміщень дозволяється знижувати до 2,1 м.

Висоту господарських приміщень, що розташовуються у цокольному або підвальному поверхах, рекомендується приймати від підлоги до низу конструкцій, що виступають, не менше 2,1 м.

В умовах реконструкції в приміщеннях для господарських потреб населення, що розташовуються в цокольних та підвальних поверхах, допускається зберігати існуючу висоту від підлоги до низу виступаючих конструкцій перекриття але не менше 1,7 м.

Висота основних приміщень в господарських будівлях визначається технологією та габаритами обладнання. В місцях руху людей висота має бути не менше 2,1 м.

* 3.4. Розміри площі житлових будинків і господарських будівель, що зводяться у сільських населених пунктах України за рахунок коштів населення, не регламентуються.

В містах та селищах міського типу до перегляду діючого законодавства житлова площа квартир в будинках, що споруджуються за рахунок коштів населення, не повинна перевищувати 80 м².

3.5. В проектах будинків індивідуальних забудовників рекомендується виділяти житлову та господарську зони.

Склад та площа приміщень будинку (квартири) та господарських будівель визначається завданням на проектування або проектувальником з урахуванням цих норм та регіональних особливостей.

3.6. Площі основних приміщень квартири при проектуванні слід приймати не менше:

- вітальні (загальної кімнати)	18 м ²
- спальні подружжя	14 м ²
- решти спалень	10 м ²
- кухні-їдальні	12 м ²
- кухні	8 м ²
- їдальні	8 м ²

Площа житлової кімнати в однокімнатній квартирі має бути не менше 18 м².

В умовах реконструкції (виділення частки загальної власності) дозволяється лишати приміщення існуючого (або виділяти меншого) розміру, але не менше 8 м для спальні та 16 м для житлової кімнати однокімнатної квартири.

Розміри кухонь та інших приміщень, в яких встановлюються газові прилади, приймаються у відповідності з вимогами розділу "Газо-набужение жилых домов" СНиП 2.043.08-87.

3.7. У квартирах житлових будинків індивідуальних забудовників рекомендується передбачати літні приміщення: веранди, тераси, балкони, лоджії. Площа літніх приміщень не обмежується. Балкони та лоджії мають бути завширшки не менше 1,0 м, веранди й тераси - 1,8 м.

3.8. Головний вхід до житлового будинку влаштовується через тепловий шлюз (засклену веранду, тамбур) глибиною не менше 1,2 м. При цьому від входу до житлових приміщень має бути не менше трьох дверей. В ІУ кліматичному районі до житлових приміщень може бути двоє дверей.

Якщо при реконструкції будинку неможливо влаштувати тамбур, слід передбачати подвійні двері.

3.9. Зовнішні двері, вікна, двері та люки, що ведуть на дах, а також клапани сміттєзбірників повинні мати пружні ущільнюючі прокладки у притворах.

3.10. Дозпускається влаштовувати головний вхід у житловий бу-

динок (квартиру) через цокольний поверх. При цьому передпокій, що знаходиться у цокольному поверсі, та сходи повинні опалюватись.

3.11. Позначка підлоги приміщень біля входу в будинок має бути вище позначки тротуару перед входом не менше ніж на 0,15 м.

3.12. Мінімальна ширина маршу внутрішніх сходів має бути 0,9 м, нахил сходів - 1 : 1,25.

Ширина маршу визначається відстанню між перилами або між стіною та перилами. Сходи в середині квартир допускається робити дерев'яними.

3.13. Санітарні приміщення житлових будинків мають бути обладнані санітарним приладдям з розрахунку: не менше одного унітазу, одного умивальника та однієї ванної на п'ять осіб. При цьому друга ванна може бути замінена душовим піддоном.

Пральня має обладнуватись душовим піддоном, умивальником (раковиною), зливним трапом в підлозі. У ванній або пральні повинно бути передбачене місце для пральної машини.

3.14. Ширина убиральні повинна бути не менше 0,9 м, глибина не менше 1,2 м. Ширина ванної приймається не менше 1,5 м. Вікна та двері з санвузлів, приміщень з газовими приладами, паливних та приміщень з підвищеним температурно-вологісним режимом повинні відкриватись назовні.

* 3.15. У сільських населених пунктах допускається будувати житлові будинки висотою до двох поверхів, не враховуючи цокольного, з неканалізованими пристроями типу "люфт-клозет" (убиральня з вигрібною ямою) або біотуалет (суха убиральня з установкою заводського виготовлення). У ІІІБ та ІУВ кліматичних підрайонах, а також у сейсмічних районах будівництво люфт-клозетів не допускається.

* 3.16. Неканалізовані убиральні повинні розміщуватись у тій частині будинку, що опалюється.

Вхід до неканалізованих убиралень має здійснюватись через тамбур глибиною не менше 1 м.

* 3.17. Не допускається: вхід в кухню через спальні, транзитний прохід через кухню в житлові приміщення при відсутності іншого входу в них через передпокій (коридор); вхід у санвузол із загальної кімнати, з кухні до туалету. Вхід у суміщений санвузол (ванну) із спальні можливий лише за наявності в ньому інших дверей у коридор, або ж коли у квартирі є ще один суміщений санвузол (ванна).

* 3.18. Розміщення убиральні та ванної над житловими кімнатами не допускається. Розміщення убиральні та ванної над кухнею допускається лише при влаштуванні гідроізоляції в перекритті.

Не допускається розміщення житлових кімнат над люфт-клозетом, розміщення вікон житлових кімнат над вигрібом, а також кріплення устаткування та трубопроводів убиралень та ванних безпосередньо до стін та перегородок, що обмежують житлові кімнати, або до їхнього продовження за межами кімнат.

3.19. Ширина передпокою має бути не менше 1,6 м, квартирних коридорів - не менше 1,1 м.

* 3.20. Житлові кімнати, кухні, неканалізовані убиральні, а також літні кухні та приміщення для приготування кормів повинні мати природне освітлення.

Передпокої та господарські приміщення у квартирах житлових будинків рекомендується також забезпечувати природним освітленням. З метою зниження витрат на опалення відношення площі освітлювальних отворів житлових кімнат на кухні до площі підлоги цих приміщень не повинно перевищувати 1:1,5, але має бути не менше 1:8.

Примітка. За розрахункову площу освітлювального отвору приймається площа отвору вікна або заскленої частини дверей із зовнішнього боку, за винятком площі віконної рами.

* 3.21. Приміщення, що мають природне освітлення, повинні забезпечуватись провітрюванням крізь кватирки, фрамуги або інші пристрої.

* 3.22. Внутрішнє середовище житлових приміщень повинно відповідати санітарним вимогам згідно з обов'язковим додатком 2.

3.23. Для вентиляції холодного горища слід передбачати в зовнішніх стінах або в покрівлі з кожного боку будинку отвори загальною площею не менше 1/500, а в III і IV кліматичних районах не менше 1/50 площі покриття горища.

3.24. В будинках з мансардами слід передбачати люки в огорожі пазах горищ.

3.25. Покрівлю, крокви та лати горищних покрівель, підлоги, ворота, рами вікон та фонарів, а також опорядження (в тому числі облицювання) стін та стель допускається виконувати з горючих матеріалів, за винятком облицювання загальних коридорів, сходових кліток та проступів загальних сходів, окрім будинків V ступеня вогнетривкості. При цьому крокви та лати горищних покрівель слід піддавати вогнезахисній обробці.

3.26. Огорожа балконів та лоджій у 3-поверхових будинках повинна виконуватись з негорючих матеріалів.

3.27. При проектуванні житлових будинків в місцях осідання ґрунту та гірничих виробок слід прагнути до симетричного розміщення несучих стін, а простінки та отвори розміщувати рівномірно по довжині та висоті стін.

Поздовжні внутрішні несучі стіни не повинні мати зміщення ділянок стін в плані.

Поперечні стіни будинків слід, як правило, проектувати наскрізними на всю ширину будинку; зміщення ділянок поперечних несучих стін допускається не більше, як на 0,6 м (в осях).

При проектуванні лоджій допускається зміщувати ділянки поздовжніх стін на відстань не більше 1,5 м в осях.

3.28. Проектування житлових будинків в районах з сейсмічністю 7 та 8 балів повинно вестись з урахуванням вимог СНиП 11-7-81* "Строительство в сейсмических районах", 1991 г.

3.29. Господарські будівлі можуть зводитись окремо або зблокованими між собою або з житловим будинком згідно з вимогами п.2.13 цих норм.

* 3.30. При проектуванні приміщень для утримання худоби та птахів слід додержуватись вимог СНиП 2.10.03-84 та СанПиН 5.02-12/Н від 1.10.89.

* 3.31. Господарські та побутові приміщення, окрім приміщень для утримання худоби та птахів, а також надвірної убиральні, допускається розміщувати в цокольних та підвальних поверхах житлового будинку. Дозволяється розміщення погребів під господарськими будівлями, де не утримуються худоба та птахи.

3.32. Горища над окремими господарськими будівлями можуть бути використані для зберігання грубих кормів.

3.33. Проектування вбудованих та прибудованих гаражів площею до 40 м² допускається без додержання нормативів на проектування підприємств по обслуговуванню автомобілів.

Над воротами гаражу слід передбачати козирок з негорючих матеріалів з виносом 0,8 м, якщо над ними розміщені вікна інших приміщень.

4. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ

4.1. Житлові будинки індивідуальних забудовників слід проектувати з повним інженерним обладнанням, що передбачає наявність систем водопостачання, каналізації, тепlopостачання та гарячого водопостачання, електропостачання та слабких струмів, розроблених у відповідності з нормами та правилами на проектування котельних устаткувань, теплових мереж, опалення, вентиляції, кондиціонування, газопостачання, водопроводу, каналізації та цими нормами.

Електрообладнання, радіотрансляційні, телевізійні та телефонні мережі слід проектувати згідно з вимогами тимчасових будівельних норм на електрообладнання та устрої зв'язку.

4.2. При вирішенні питань водопостачання та каналізації одноквартирних житлових будинків слід, як правило, застосовувати автономні системи, блокованих - централізовані.

4.3. Допускається в окремих випадках застосовувати спрощене інженерне обладнання - пічне опалення, неканалізовані убиральні, передбачаючи в проектах можливість подальшого повного інженерного обладнання будинків.

* 4.4. З кухонь, господарських приміщень, топочних, ванних, пралень, туалетів, суміщених санвузлів, а також з гаражів та господарських приміщень, що розташовані в цокольних або підвальних поверххах, слід передбачати витяжну вентиляцію через вентиляційні канали з природним збудженням.

* 4.5. Витяжна вентиляція житлових кімнат передбачається через витяжні канали кухонь, вбиралень, ванн. Не допускається підключення вентиляційних устаткувань об'єктів, що вбудовані в житлові будинки, до каналів, призначених для видалення повітря з квартир. Вентиляція вбудованих об'єктів має бути автономною.

Конструкції вентиляційних каналів повинні забезпечувати можливість їхньої прочистки.

Розрахункова кратність воздухообміну приймається у відповідності з табл. 6.

Т а б л и ц я 6

Система вентиляції	Продуктивність, м3/год				
	кухня	ванна	туалет	суміщений санвузол	житлові кімнати на 1м2
Природна витяжка	60-90	25	25	50	3

* 4.6. При проектуванні вентиляції кухонь та санітарних вузлів допускається об'єднання: горизонтального вентканалу з ванної з вентканалом із кухні; вентканалів із убиральні, ванної та сушильної шафи; вертикальних вентканалів із кухонь, господарських приміщень, убиралень, ванних та сушильних шаф до збірної вентиляційного каналу за умови, що відстань по висоті між приєднанням цих каналів буде не менша 2,0 м.

Не допускається:

- об'єднання каналів з кухонь, ванн, кладових для продуктів з каналами з топочних та гаражів;
- об'єднання каналів з приміщень, що виходять на різні фасади.

* 4.7. Поквартирні генератори тепла, варочні плити на твердому паливі, газові водонагрівачі та інші пристрої з патрубками для відводу газів слід приєднувати до відокремлених для кожного приладу димоходів.

4.8. Для кожної печі, як правило, слід передбачати відокремлений димовий канал.

Допускається приєднувати до одного каналу дві печі на твердому паливі від однієї квартири, розміщеної на одному поверсі; при цьому у каналі роблять розсічку завтовшки 12 см та висотою не менше 75 см від позначки верху виходу димового каналу. Приєднання можливо без розсічки, якщо відстань між входами більше 75 см.

4.9. Печі рекомендується розміщувати біля внутрішніх неспалимих стін та перегородок, котрі слід використовувати для влаштування димових каналів.

Допускається розміщувати димові канали в зовнішніх стінах, якщо канали утеплені з зовнішньої сторони.

4.10. Для протипожежної безпеки між печима, кухонними плитами, димовими каналами та спалимими конструкціями будинків влаштовуються відступи й розділки у відповідності з обов'язковим додатком 3.

* 4.11. Люфт-клозети, а також вигреби мають бути обладнані вентиляцією через канали, що розміщуються суміжно з димоходами.

4.12. Для кухонь, обладнаних газовими водонагрівачами, газоходи від водонагрівачів не слід розглядати при розрахунку як додаткові витяжні канали.

4.13. Для приміщень із нормованою витяжкою компенсацію видаленого повітря слід передбачати, як за рахунок надходження зовнішнього, так і за рахунок перетоку повітря з інших приміщень.

4.14. Поквартирні генератори опалення слід, як правило, ставити в господарському приміщенні (допускається - в кухні, тамбурі) або в окремому приміщенні паливної. Об'єм приміщення, в якому встановлюється поквартирний генератор, повинен бути не менше 7,5 м³.

4.15. Варочні, опалювальні печі та водонагрівачі на твердому паливі допускається встановлювати у квартирних будинках висотою не більше двох поверхів (не враховуючи цокольний поверх).

4.16. Фундаменти під печі та корінні труби слід влаштовувати окремо від фундаментів будинку.

Піч, що встановлюється в отворі капітальної стіни, допускається опирати на розширений фундамент стіни.

4.17. Мурування печей та димарів з силікатної або дірчастої цегли не допускається.

4.18. Кількість печей в будинку має бути мінімальною. Печі повинні розміщуватись з таким розрахунком, щоб поверхня печі розподілялась між опалюваними приміщеннями у відповідності з тепловитратами кожного з них.

Квартири, що розміщуються на двох рівнях, можуть мати двоповерхові печі з одним паливником на першому поверсі.

4.19. Печі слід розміщувати біля внутрішніх неспалимих стін та перегородок, в котрих слід влаштовувати димові канали.

4.20. Застосування печей на рідкому паливі допускається лише для обігрівання одноповерхових будинків.

4.21. Приміщення з паливниками печей повинні мати вікна з фрамугами або кватирками, що відкриваються.

4.22. Встановлювати баки для палива в житлових кімнатах і кухнях не дозволяється. Місткість бака при встановленні його в одному приміщенні з опалювальними приладами, що працюють на рідкому паливі, допускається не більше 130 л. При цьому бак для палива повинен розташовуватись на відстані не менше 2 м від приладів

опалення. Не допускається встановлювати бак навпроти пальника (форсунки) печі.

4.23. Забороняється виводити дихальні труби баків для палива в середину приміщень або в горищні приміщення.

4.24. Запас палива для індивідуального житлового будинку повинен зберігатись в підземному резервуарі місткістю не більше 1м³.

4.25. Заповнювати баки для палива пальним дозволяється лише насосами по спеціально прокладених трубопроводах.

4.26. Влаштування тимчасових печей, що працюють на рідкому паливі, не допускається.

4.27. Забороняється використовувати для опалення рідини, що легко займаються і пальні рідини (бензин, гас, дизельне паливо та ін.) з температурою спалаху нижче 40 град.С, обладнувати додатковий бак скляними покажчиками рівня палива, встановлювати на паливопроводах скляні відстійники, відігрівати паливопроводи відкритим вогнем.

4.28. Відстань між нагрітими поверхнями котла і стінами приміщень повинна бути не меншою 100 см, а від чильного боку котла, закритого щитком, не меншою 125 см. Стіна в цьому випадку повинна мати додаткову ізоляцію від випромінювання.

4.29. Котли повинні приєднуватись до димоходів спеціальним патрубком або перекидним рукавом завдовжки не більше 2 м.

4.30. В сушильних шафах не допускається встановлювати електронагрівачі.

4.31. При використанні балонів з рідким газом, їх встановлюють у тому ж приміщенні, де й газові прилади.

Відстань від балона до газової плити має бути не менше 0,5 м; до приладів опалення та печей - 1 м; до паливних дверцят печей - 2 м.

Не допускається встановлювати газові плити в приміщеннях, що розташовані в цокольних та підвальних поверхах.

Не допускається встановлювати газові балони в цокольних або підвальних поверхах, а також у приміщеннях, під котрими розташовані підвали.

* 4.32. Вигріб люфт-клозету рекомендується розташовувати біля заднього або бокового фасаду з північного боку.

Корисна місткість вигребу визначається з розрахунку 0,5м³ на одну особу з чисткою один раз на рік, 0,25 м³ - з чисткою двічі на рік.

Дно вигребу повинно розміщуватись на 0,5 м вище рівня ґрунтових вод.

4.33. Господарські будівлі, в тому числі ті, що розміщуються в цокольному або підвальному поверхах житлового будинку, як правило, не опалюються.

Господарські будівлі електрифікуються.

Приміщення для приготування кормів та літні кухні обладнуються варочними плитами на твердому паливі або на рідкому газі.

4.34. В житлових будинках слід передбачати електроосвітлення, силове електрообладнання, телефонізацію, радіофікацію, телевізійні антени та дзвінкову сигналізацію.

Проектування цих систем слід виконувати у відповідності з дуючими галузевими нормами.

4.35. На покрівлях житлових будинків слід передбачати розміщення антен-приймачів телебачення та стояків повітряних радіомереж.

Допоускається розміщення на горищах будинків приміщень для налагодження обладнання великої системи колективного прийому телебачення ("БСКПТ").

4.36. Захист від блискавок проектується згідно з вимогами РД 34.21.122-87 в залежності від висоти розміщення будинку.

СТУПЕНІ ВОГNETРИВКОСТІ БУДИНКІВ

Ступінь вогнетривкості	Конструктивні характеристики
I	Будинки с несучими та огороджувачими конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону або залізобетону з використанням листових та плитних неспалимих матеріалів
II	Те ж саме. В покриттях будинків допускається використовувати незахищені сталеві конструкції
III	Будинки з несучими та огороджувачими конструкціями з природних або штучних кам'яних матеріалів, бетону або залізобетону. Для перекриттів допускається використовувати дерев'яні конструкції, захищені штукатуркою або важкогорючими листовими, а також плитними матеріалами. До елементів покриттів не ставляться граничні вимоги вогнетривкості та поширення вогню, при цьому елементи горищного перекриття з дерева піддаються вогнезахисній обробці.
IIIa	Будинки переважно з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркасу - з сталевих незахищених конструкцій. Огороджувачі конструкції - з сталевих профільованих листів або інших негорючих листових матеріалів з важкогорючим утеплювачем
IIIб	Будинки переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркасу - з цільної або клеєної деревини, підданої вогнезахисній обробці, що забезпечує граничні вимоги поширення вогню. Огороджувачі конструкції - з панелей або збірних елементів, виконані з застосуванням деревини або матеріалів на її основі. Деревина та інші горючі матеріали огороджувачих конструкцій повинні піддаватися вогнезахисній обробці або бути захищені від дії вогню та високих температур таким чином, щоб забезпечити граничні вимоги поширення вогню.
IV	Будинки с несучими та огороджувачими конструкціями з цільної та клеєної деревини та інших горючих або важкогорючих матеріалів, захищених від дії вогню та високих температур штукатуркою чи іншими листовими або плитними матеріалами. До елементів покриттів не ставляться граничні вимоги вогнетривкості та поширення вогню, при цьому елементи горищного покриття з деревини підлягають вогнезахисній обробці.
IV	Будинки переважно одноповерхові з каркасною конструктивною схемою. Елементи каркасу - з сталевих незахищених конструкцій. Огороджувачі

Продовження дод.1

Ступінь вогнетривкості	Конструктивні характеристики
У	конструкції - з сталевих профільованих листів або інших негорючих матеріалів з горючим утеплювачем. Будинки, до несучих та огороджуючих конструкцій яких не ставляться граничні вимоги вогнетривкості та поширення вогню.

Д О Д А Т О К 2
Обов'язковий

ПАРАМЕТРИ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЖИТЛОВИХ ПРИМІЩЕНЬ

Параметри	Одиниці виміру	Допустимі значення
Температура повітря	град. С	Не менше 17, не більше 28
Гradient температури повітря по вертикалі	град. С	Не більше 3
Гradient температури повітря по горизонталі	град. С	Не більше 3
Гradient температури повітря-огорожа"	град. С	Не більше 6
Температура застіння	град. С	Не менше 10
Температура підлоги	град. С	Не менше 18, не більше 28
Відносна вологість повітря	%	Не менше 30, не більше 60
Швидкість руху повітря	м/с	Не більше 0,15 (взимку), не більше 0,9 (влітку)
Іонізованість повітряного середовища (за аероіонами з рухливістю -5 5.10 м2/В-1.с1)	нкл/м3	Не менше 0,032, не більше 0,9 (влітку) полярностей окремо
Концентрація аерозолю в повітряному середовищі	мг/м3	Не більше 0,15
Природне освітлення (нормативний коефіцієнт природного освітлення)	%	Не менше 0,3
Інсоляція (безперервне сонячне опромінення приміщень)	год	Не менше 2,5 в день на період з 22 березня до 22 вересня
Вміст шкідливих хімічних речовин від зовнішніх джерел	-	Не більше середньодобових ГПК для атмосферного повітря населених пунктів

ЗАХИСТ КОНСТРУКЦІЙ БУДИНКІВ ВІД ЗАЙМАННЯ
ЗА УМОВ ПІЧНОГО ОПАЛЕННЯ

Товщина стінки печі, мм	Відступ	Відстань від печі до стіни (перегородки) мм, не менше	Межа вогнетривкості стіни (перегородки) год, не менше	Межа поширення вогню стіни (перегородки), см
120	Відкритий	260	0,75	0
120	Закритий	260	1	0
65	Відкритий	320	0,75	0

Примітки: 1. Захист конструкцій стін (перегородок) слід передбачати на 150 мм більший за габарити печі та на 500 мм вищий кухонної плити.
2. Розміри розділок печей та димових каналів слід приймати 510 мм до конструкцій будинків з горючих матеріалів та 380 мм до конструкції з межею вогнетривкості 0,75 год.

З М І С Т

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	1
2. ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА	2
3. ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ	7
4. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ	11
Додаток 1. Довідковий. Ступені вогнетривкості будинків..	14
Додаток 2. Обов'язковий. Параметри внутрішнього середовища житлових приміщень	15
Додаток 3. Обов'язковий. Захист конструкцій будинків від займання за умов пічного опалення	16

□